

ресурс] / Офіційний веб-сайт Аудиторської Палати України. – Режим доступу. <http://apu.com.ua/content.php?lang=ukr&c=page.php&id=2>

2. Серединська В.М. Економічний аналіз : навч. посібник / В.М. Серединська,
3. О.М.Загородна, Р.В.Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. – 416 с.

Федоронько Н. І., к.е.н., доцент ТНЕУ

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ В КОМП'ЮТЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Сучасний розвиток внутрішнього аудиту передбачає здійснення аудиторських процедур у комп'ютерній системі обробки інформації. Автоматизація внутрішнього аудиту є актуальною проблемою тих підприємств, які створюють службу внутрішнього аудиту. Автоматизація передбачає підвищення якості перевірки шляхом взаємодії комп'ютерних програм внутрішнього аудитора та працівників інших підрозділів підприємства, у тому числі бухгалтерії, оперативного надання точної інформації керівництву, підвищення кваліфікації працівників, економії часу.

Запровадження комп'ютерної техніки і технології вплинуло на ефективність аудиту, особливо внутрішніх перевірок. З'явилася можливість точного розрахунку ліквідності підприємств, довгострокової платоспроможності, оцінки рентабельності активів, капіталу і фондівіддачі. Причому облікові системи, які використовують комп'ютери, сприяють здійсненню аудиторських перевірок із використанням комп'ютерної мережі клієнта. Цей прийом відомий як методика аудиту з використанням комп'ютерів (Computer-Assisted Audit Techniques – CAATs).

Існують дві основних складові CAATs, які використовує внутрішній аудитор:

- * програмне забезпечення аудиту: комп'ютерні програми, що використовуються для перевірки змісту файлів клієнта;

- * контрольні дані: дані, що використовуються аудитором для комп'ютерної обробки з метою перевірки функціонування комп'ютерних програм клієнта.

Аудитор повинен або оволодіти технічними знаннями і навичками роботи на комп'ютері, або одержати практичну допомогу від експертів, необхідну для того, щоб зробити компетентні висновки.

Можна використати аналітичну перевірку як сферу застосування аудиторського програмного забезпечення, коли записи клієнта збираються у файлах комп'ютера.

Аудитор може використати також програмований метод контролю, який свідчить про повноту, правильність і законність записів у облікових регістрах. Загальний контроль відрізняється від прикладного тим, що належить до середовища, в якому система розробляється, підтримується і функціонує, тобто має найбільш широке застосування.

Під терміном аналітична перевірка слід розуміти набір таких процедур:

- аналіз співвідношень різних фінансових даних (наприклад, виторгу і затрат або заробітної плати і чисельності персоналу);
- порівняння фактичних даних із прогностичними, з аналогічними показниками минулих періодів, із показниками аналогічних підприємств, із середньогалузевими даними.

Причому, процедури можуть варіюватися від простих зіставлень до широких комп'ютерних програм, які реалізують найновіші статистичні розробки (наприклад, множинний регресивний аналіз).

Багато вчених-економістів вважають, що аудитор може широко використовувати комп'ютер для здійснення низки аналітичних, розрахункових та інших аудиторських процедур. Особливо важливо використати комп'ютер на дослідній стадії аудиторського процесу, коли збирається максимум доказів.

Комп'ютерні програми містять систему електронного документообігу, дають змогу використовувати мережу Інтернет для проведення робіт у територіально розгалуженій структурі організації. Крім цього, ці системи можуть мати модулі аналізу цифрових даних, призначені для аналізу великих масивів числових даних. Ці програмні продукти являють собою автоматизовану систему підтримки прийняття рішень і збору аудиторських доказів, мета яких – вивчати та аналізувати дані щодо фінансового і господарського обліку на предмет виявлення можливих неточностей, помилок чи зловживань, пошуку зменшення витрат і збільшення прибутку. Для аналізу даних використовують автоматизовані тести після вивчення дебіторської та кредиторської заборгованостей, запасів, грошових видатків, заробітної плати тощо.

Функціями автоматизованої системи управління діяльністю служб внутрішнього аудиту організацій є такі:

1. Оцінка ризиків організації:

- визначення структури ризиків, пов'язаних зі структурою організації;
- з'ясування видів ризиків;
- установлення значення ризиків (їхньої суттєвості);
- ідентифікація ризиків за кожним аудитованим підрозділом підприємства;
- зберігання документації підприємства, що стосується аналізу ризиків;
- підрахунок загального ризику за кожним підрозділом компанії відповідно до виявлених ризиків у середині цього підрозділу;
- складання анкет для оцінки ризиків і алгоритму їхнього розрахунку;

- складання звітів щодо ризик-менеджменту;
- здійснення підрахунків запланованого аудиторського ризику.

2. Планування:

- отримання інформації про ресурси підприємства;
- зберігання документів, що стосуються роботи внутрішніх аудиторів: плани, графіки, звіти тощо;
- складання поточних і довгострокових планів роботи внутрішніх аудиторів;
- автоматизація розподілу фахівців за напрямками аудиту;
- складання графіка перевірок підприємства;
- структуризація ресурсів за окремими групами;
- збір інформації про особисті досягнення аудиторів;
- деталізація завдань працівників відділу внутрішнього аудиту згідно з робочою програмою;
- зв'язок планів з результатами аналізу ризиків;
- складання звітів з ефективності діяльності відділу внутрішнього аудиту щодо відповідності планів і результатів роботи;

3. Проведення перевірок:

- опис мети та завдань аудиту;
- зберігання результатів передпроектного дослідження;
- надання користувачам доступу до матеріалів попередніх перевірок, у тому числі робочих документів і звітів;
- зберігання даних форм фінансової звітності;
- автоматизація розробки програм аудиту;
- здійснення статистичних досліджень;
- коригування плану, перегляд робочої програми зі зміною календарного графіку та завдань;
- аналіз динаміки фінансових і економічних показників діяльності підприємства;
- обчислення порогу суттєвості із застосуванням різних показників.

4. Формування звітності аудитора:

- подання звітів і довідок про проведену перевірку;
- видача звітів щодо ходу виконання перевірок, роботи підрозділів та окремих працівників;
- контекстний пошук в архіві документів.

5. Фінансовий аналіз звітності: розрахунок основних фінансових коефіцієнтів, які є показниками точності та об'єктивності фінансового стану підприємства;

розрахунок заданих користувачем показників.

З вищеведеного можна зробити висновок про те, що автоматизація аудиту забезпечить підвищення якості економічної інформації, її точності,

об'єктивності, оперативності, і, як наслідок цього, можливості прийняття своєчасних управлінських рішень.

Швець Л.І., аспірант ТНЕУ

ОБЛІКОВИЙ ВИМІР ЕКСТЕРНАЛІЙ

Протягом тривалого часу економічні суб'єкти уважали основною метою їх діяльності отримання прибутків, а завдання соціального розвитку розглядалися окремо від бізнес-цілей і вважалися другорядними. Процвітання і добродійність сприймалися як речі відокремлені одна від одної. Проте у час загострення глобальних проблем багато підприємств усвідомлюють, що найсучасніша технологія і конкурентні переваги можуть з'явитися лише там, де соціальні й екологічні аспекти від самого початку вплетені у бізнес-стратегію. Саме так можна розвинути ідеї, ринки та виховати працівників наступного покоління.

Однією із причин виникнення глобальних проблем людства є прагнення економічних агентів до одержання безмірних прибутків, яке проявляється через опортуністичну поведінку учасників господарської діяльності. Опортуністична поведінка суб'єктів господарювання полягає у прагненні надмірного збагачення, наживи шляхом нечесної поведінки із колегами, співробітниками, партнерами. Вона може проявлятися через невиконання зобов'язань, передбачених укладеними договорами, виробництво продукції невідповідної якості, розповсюдження неправдивої інформації про свою діяльність, корупцію, дискримінацію і тому подібне. Саме тому, західне суспільство вирізняє «хороших хлопців», які притримуються гуманних принципів господарської діяльності та «поганих хлопців», яким притаманна опортуністична поведінка.

Наслідком нечесної та антигуманної поведінки підприємств є екстерналії. Вперше поняття екстерналії у своїх наукових дослідженнях вжив Артур Пігу, розробляючи інструменти підвищення економічного та суспільного добробуту держави. Він їх називав зовнішніми ефектами, що виникають в ході здійснення господарської діяльності економічними агентами. Іншими словами такі ефекти є нічим іншим як впливом певного господарського суб'єкту на громаду, під якою розуміємо як споживачів, так і інших підприємств та пересічних громадян, суспільство у цілому. Екстерналії за характером дії можуть бути як позитивними так і негативними і саме вони призводять до так званої проблеми провалів ринку, коли величину зовнішніх ефектів не відображають у системі цін.

Тобто суть справи полягає в тому, що індивід А, надаючи послуги індивіду Б, незалежно від своєї волі надає побічні послуги (причому вони